

Ridderhofstad

Wie bij de straatnaam Ridderhofstad denkt aan een kasteel of goed van ridders, heeft het mis. Waarschijnlijk dankt de straat zijn naam aan Johan Ridder, stichter van een aantal vrijwoningen.

ERIK TIGELAAR

In een akte uit 1367 is sprake van dertien hofsteden aan de zuidzijde van 'der Heren strate', de huidige Herenstraat, welke hofsteden zich uitstrekten tot 'den afterwech'. Met deze achterweg is de tegenwoordige Ridderhofstad bedoeld. In de 15e eeuw en de eerste decennia van de 16e eeuw wordt de straat 'den afterwech', Beghijnenstege of Bagijnenstraete genoemd.

Als Riddershoffstede wordt zij voor het eerst vermeld in een akte uit 1521. Deze akte maakt melding van 'die arme gootscameren op Riddershoffstede'. Deze godskameren, vrijwoningen voor arme personen, bestonden reeds in 1435 en werden toen 'Johans Ridders cameren' genoemd. Dit complex vrijwoningen was blijkbaar de belangrijkste bebouwing in de straat want in een akte uit 1444 wordt de straat omschreven als 'den afterwech dair Johan die Ridders cameren in staen ende hem toe plaghen te behoiren'. Vermoedelijk had deze Johan Ridder de vrijwoningen gesticht. Het voor de bouw van de woningen bestemde perceel (hofstede) zal hij in eigendom gehad of in erfpacht gehouden hebben. Het is dus waarschijnlijk dat de straat de naam Riddershoffstede dankte aan deze Johan Ridder. Een verband met het begrip ridderhofstede in de betekenis van een riddermatig goed is niet te leggen.

De Ridderhofstad in 1896
Tekening: A.E. Grolman,
Collectie beeldmateriaal
HUA

Vanaf de jaren twintig van de 16e eeuw tot het eind van de 17e eeuw komt de straat meestal voor als Riddershoffstede. In een akte uit 1695 wordt zij voor het eerst Riddershoffstad genoemd. Vanaf het begin van de 18e eeuw wordt de straat meestal met deze naam aangeduid. Daarnaast komt zij rond 1710 een enkele keer voor als Ridderhoffsteeg en Ridderhoffstraat. Waarom de straatnaam veranderde van Riddershoffstede in Ridderhofstad, is onduidelijk. Ridderhofstede en ridderhofstad waren weliswaar identieke begrippen, maar als straatnaam had men ze tot het eind van de 17e eeuw nooit door

elkaar gebruikt. Wellicht ontleende de straat haar gewijzigde naam aan het huis Ridderhoffstad. Dit huis – in 1704 omschreven als 'vanouds genaemt Ridderhoffstad' – stond op de zuidwesthoek van de straat. Het huis kan de straat echter niet de naam Riddershoffstede bezorgd hebben, want het droeg deze naam in de 16e eeuw nog niet.

Erik Tigelaar is Unitleider Beeldmateriaal en Bibliotheek bij Het Utrechts Archief.

Noot

Dit artikel is gebaseerd op het Utrechtse straatnamenboek in wording dat naar verwachting zal verschijnen in 2005.